

DÖMDES FÖR FÖRTAL I GÅR. Cissi Wallin i sällskap med sin advokat. Foto: FREDRIK PERSSON/TT NYHETSBYRÅN

Hon borde ha friats

WALLIN VS VIRTANEN

Orden har kraft. De kan frigöra eller förgöra. Ibland samtidigt. Först när sakfrågor av samhälls- eller betydelse, oavsett om det handlar om svensk utrikespolitik eller våldsbrott, konkretiseras blir de begripliga och får kraft att förändra. Eftersom åsikter och värderingar bärs fram av enskilda blir de enskildas handel ochandel ofta föremål för offentlig belysning.

Cissi Wallin har enligt tingsrättens dom som avkunnades på måndagen utsatt Fredrik Virtanen för förtal.

Det finns inget emot att det rent objektivt rör sig om förtal att

ange någon som våldtäktsman. Det utsätter den utpekade för andras missaktning.

Ska en enskild berövas sin aktning i en större krets ska det ha varit försvarligt att peka ut personen som brottslig eller klandervärd. Därtill krävs att uppgifterna är sanna eller att den som lämnade dem hade skälig grund för sina påståenden.

Den kanske centralaste frågan vid bedömning om försvarligheten i fallet är om Virtanen ska betraktas som tillräckligt offentlig som person. Han var när Cissi Wallin anklagade honom för att ha drogat och våldtagit henne en profilerad reporter och tongivande opinionsbildare. Han bör därför tåla att hans åsikter ställs mot hans påstådda handlingar när de har koppling till hans roll och framträdanden på den offentliga arenan.

Men denna hans roll i offentligheten tonar tingsrätten ned. Hans ställning i offentligheten kan enligt tingsrätten inte anses ha varit "lika stark som till exempel ledande politikere".

Detta försök till gradering är märklig och oprecis. Vad menar tingsrätten med ledande politikere?

Än märkligare är att tingsrätten i domskälen menar att de uppgifter Wallin lämnat om Virtanen inte har någon koppling till "hans yrkesroll". Men hans yrkesroll var att debattera och driva ståndpunkter bland annat om kvinnors rättigheter.

Tingsrätten instämmer i att frågan om övergrepp mot kvinnor är av stort samhällsintresse. Namngivningar som skedde inom ramen för metoo bidrog

enligt tingsrätten till uppmärksamheten för rörelsen som i sin tur ledde till positiva förändringar.

Men i fallet Virtanen är det "vid en samlad bedömning" enligt tingsrätten inte försvarligt att peka ut honom för en större krets.

Varje förtalsmål måste prövas på sina egna meriter. Vem anklagar vem för vad och hur framförs anklagelserna? Gränserna är flytande och förändras över tid. Vi behöver inte gå särskilt många år tillbaka för att notera att brottslingar namngavs även för närmast triviala brott.

Ingen vill dit igen.

Men frågan är om personer som säger en sak i offentligheten från en stark position men påstås göra en annan privat förtjänar att skyddas av "integritetsskäl"? Genom att det inte var försvarligt att lämna uppgifterna prövade tingsrätten inte om de var sanna eller om Cissi Wallin hade skälig grund för dem.

Nils Funcke

kulturen@expressen.se
Nils Funcke är yttrandefrihetsexpert och journalist.

Hårfin skillnad

DREADLOCKS

2018 års Nobelpristagare i litteratur, Olga Tokarczuk, anklagas för kulturell appropriering på grund av sina pärlpydda dreads. Även Justin Bieber fick sina fiskar varma när han för fyra år sen gick på röda mattan med blonda dreads. Och i våras riktades kritik mot Amanda Lind på grund av hennes dreadlocks när hon tillträdde som kulturminister. Något är fel, menade debattörer, när svarta barn i England och USA skickas hem från skolan för att deras dreads ansetts opassande – medan vita personer med samma frisyr kan nå höga poster.

Men Olga Tokarczuk val av frisyr handlar inte om att roffa åt sig av andra kulturer, enligt henne själv. Istället har hon grävt djupt i den egna – en bortglömd forntida polsk tradition. I DN sa författaren: "Frisyren har det latinska namnet 'Plica polonica' (polsk hårfläta) och den är mycket pragmatisk och praktisk. Jag anlade den av en slump. Men i

forntiden bar alla sådant hår, åtminstone innan kammen uppfanns."

Anna Packalén Packman är professor i polska vid Uppsala universitet. Hon menar att *Plica polonica* eller *koltun*, som det oftare kallas på polska, är ett sätt att bära håret som historiskt sett var både vanligt och omgärdat av myter i förkristna Europa. Att den på latin fick

Joanna Gorecka kammar Olga Tokarczucs frisyr

namnet "polsk fläta" beror på att den särskilt i Polen och närliggande länder tillskrevs övernaturliga krafter. Enligt gammal folktro bars frisyren som en amulett, ett sätt att skydda sig från onda andar och sjukdomar: "Det var ofta de fattigaste som hade frisyren och den var behäftad med mycket vidskepelse. Det stod för mycket magi och att klippa av sin *koltun* ansågs beröva bäraren dessa krafter."

Nobelpristagaren har också omhuldat den sägenomspunna frisyren i novellsamlingen "Opowiadania bizardne" (Bisarra berättelser, ungefär – ännu ej översatt till svenska).

Här möter vi mystiska, gröna, magiska barn i *plica polonica* som driver runt i 1600-talets polska skogar och helar en mans sjuka ben genom att vidröra det med håret. Ett slags flört med fantasygenren som behandlar utanförskap, och som så ofta hos Tokarczuk, människan och naturen.

Myten om flätan hade länge ett grepp om små orter i landsbygden och under 1800-talet utlyste flera polska läkare ett krig mot frisyren och många människor som behöll sina flätor på grund av vidskepelse blev tvångsfriserade. En enorm avklippt *plica* finns bevarad på medicinhistoriska museet på Jagellonska universitetet i Kraków. Ordet *koltun* har också bevarats i det polska språket – som ett skällsord för tovtigt hår eller okultiverade personer.

Men Tokarczucs val av frisyr, som bär ekon av gammal folktro och skrock, ramar kanske framför allt in det vidsträckta gapet mellan den hyllade författaren och landets konservativa regering med tillhörande svans som flera gånger betitlat henne landsförrädare.

Joanna Gorecka

kulturen@expressen.se
Joanna Gorecka är journalist.

VÄLFRISERAD. Nobelpristagaren Olga Tokarczuk.

Kulturminister Amanda Lind. Foto: ERIK SIMANDER/TT

Justin Bieber i utskälda dreads.

Foto: GUILLAUME HORCAJUELO/EPA

ODE TILL HORACE OCH HANDKE

Det var i veckan presskonferens i börshuset hos Svenska Akademien. Peter Handke föredrog använt toapapper framför journalisternas frågor om Jugoslavienkriget – medan ett utländskt teveteam sjöng till hans åra.

Ankan rycker en stjärtfjäder från sin skrud, doppar den i arslet och skaldar till två av världens mest litterära nättroll.

TROLLEN

Rättshaveristens dom är hård: "Frågorna tomma och ranka Hellre läsa en bajsbrun bård från röven på en anka"

Serberna grattnar på Nobelprisdan
Ord ringlar brunt ur rövens kran
Ord ringlar brunt på baken.
Endast Horace är vaken.

Ler där i mjugg vid börshusdörr
ler mot den dumma kåren
Bligar, som många gånger förr in emot självet och såren
Spanar i fönstret, där barn och mor ropar på torget - på far och bror
Grubblar, fast ej det lär båta

över elitismens gåta.

För sin hand över haka och skalm,
rycker axel och näsa ---
"nej, konsten är dem alltför svår,
nej, de kan inte läsa" ---
Slår, som han plägar, inom kort
dessa sörjande mödrar bort,
går att lystmätet läska
går att pristagarn fjäska.

Trollen skrattar i gamla stan
Ord ringlar brunt ur rövens kran
Ord ringlar brunt på baken.
Endast Horace är naken.

